

HELYZETJELENTÉS

S Z A T H M Á R I I S T V Á N

Azt mondják, hosszú lesz a tavasz.

Ma láttam először az idén virágba boruló fát. Álltam a megállóban. Hátam mögött plakátok, foltok. Talán meggy lehet. Habár sohasem értettem a fákhoz. Pedig szeretem őket. Megsimítani kérgüket. Omladozó fal előtt volt. Úgy, közepesen szép. A lilás szirmok beleolvadtak a málladékba.

Majd jött a villamos.

Reggel már pára van a víz fölött.

Lent zajosan húz el a HÉV.

Vajon merre vannak a csillagok? A hídon, ha megállunk, kétfelé kell nézнем egyszerre. Persze, hogy nem megy.

Azt mondják, hogy hosszú lesz a tavasz. Belenyúlik egészen a nyárba. Talán vége sem lesz. Csak valamikor a tél kezdetével. Amikor a hegyekben már hullik a hó. Lent ugyan még csak bőriződnek a pocsolyák, de már határozottan érződik a hideg lehelete.

Laci a Damjanich utcában lakik. Én a csikágói Marekben. Olivér a messzi Holdvilágban. Mostanában csak az utcanevekre figyelek. És vonom, vonom le a következtetést.

Vasárnap a Ligetben járok. Vidám és szomorú emberek között. Na meg a kutyák! Mindenféle fajta. Csíkos, pöttyös, koromfekete. Egy dog viczorog, habzik a szája. Van, aki már pokrócot hoz magával. Rajta fekszik, a nap felé fordulva. Ha biciklivel jövök, ilyenkor lassítok, valami ürügyet találok a megállásra, azt kéne mondanom, odasúgnom a fülébe, ilyen lesz nyáron is, egészen ilyen. Arra is, amerre tavaly csellengtem. Az Omszki tónál, a bányatavaknál. Talán valami orosz laktanya vagy kolónia lehetett erre egykoron. Apró tavacskák egymás mellett. A

parton a sok sütkérező ember. Van egy pontja. A legnagyobbnak. Ahonnan úgy lehet nézni a vizet, akárha az tenger is lehetne. Főleg esthajnalban. Ilyenkor mindig úgy fordítom a kocsmárcsögő székét, hogy lássam ezt. A csodát. És képzelmű. Gondolok bele akármit. Amit csak akarok. Még vitorlások is vannak és picinyke csónakok. A bor édes, a lányok pucér teste gyönyörű. Ahogy ível a mellük, megrezzen. És a vágás. Elöl, hátul. A csúnyákat nem nézem. Törődjék velük más. Nagy halakat képzelek a vízbe. És hatalmas, fehér hajókat. Sziklákat, fövenyt. De a szagot, a tenger kék szagát nem sikerül. Pedig hányszor próbáltam már. Milyen szép is a nyár. Lehet sós, lehet édes. A pincér már ismer. Tudja, mit és hogyan. És hányszor. Egy kibelezett hadihajó is van a közelben. Amúgy kisebb példány. Valahogy minden stimmel. De mégsem ugyanaz. A testek vonzása igen. Ahogy végigcsorog rajtuk a nap. Ahogyan kinyúlnak a lábak, a csillogó szemérem, a szín, sárga, vörös vagy színtelen, a köröm fénye, a száj mozgása, még a fű is, vagy a sárgás göröngy is bejönne akár, az ég is, a hőség, az izzadság csöppjei a homlokon, de nem, *ez más világ.*

Hajnalban sétálok a kutyaszáros utcán, és a tavaszról elmélkedem. Hogy hosszú, hosszú lesz tán. Emlékszem, nagyon régen, gyerekkoromban, ment a tévén egy sorozat. Hosszú, forró nyár. Egy nagyon jóképű férfi játszott benne a főszerepet, Ben Quik talán. Az összes lány a környékről szerelmes volt belé. Amikor ment a film, kiürültek az utcák. Igen, igen, hosszú, forró nyár, de most *itt* tavasz van. És nagyon sok jóképű férfi és csinos lány. És szerelem is tán.

Hajni, ha följön, csak mesél. Télről a tavaszban. A kemény hóról a havasokban. Arról, ahonnan ő jött. Istenem, hisz mindenki jött valahonnan. Még azok is, akik itt születtek. Csak jönnek, özönlének. Mint akik tudják, miért. És persze, hogy tudják. A lány is, aki csak pénteken érkezik. Halk kopogás, rövid csevej. A szivacson nincs nyikorgás. Azon a szivacson, amit minden este a szekrény mellől húzok elő. És fektetem le a mintás szőnyegre, akárha valami finom női test lenne, óvatosan, becserkészve a részleteket.

Szabadkán az Atlaszokról szoltam a nagy könyvtárteremben. Egy-két ismerős is persze. Volt diák. Egészen megnőtték már. Ott az első sorban. Valami okosat kellett volna mondani. De hát nem nagyon ment. Előtte a Ravel, hatalmas ablakaival. Majd délelőtt a villogó nap.

Igen, hosszú lesz a tavasz. Akárhonnan is ér. Elér. Nincs kétség efelől.

Mikor jöttem vissza, Laci, Olivér kérdezik. És *ott?* Igen, és ott. Apám, anyám jól van, nővérem kórházban. És *itt?*

Meghalt a nagynéném. A nyolcadik sorban. Úgy jött át a határon *akkor*. Mikor még választhatott. Férjének hentesüzlete volt. Csak a bárdokat, késeket hozták. Finom papírba csomagolva. A férfit az utcáról hurcolták el. A messzi Szibériába. Nagynéném már egyedül hasította fel a disznók hasát. Erős, izmos karjában nem volt könyörület. Naponta többet is. Ilyen elszántság nincs, mondogatták. Utána tumor nőtt a fejében. Most őt vágják, kaszabolták. Fél arca leesett, de élt, továbbra is erősen, tudatosan. Mikor utoljára láttam, ő is mondta, elhúzódik ez az évszak nagyon.

A temetőben én voltam az egyedüli vérrokon. Korán érkeztem. Le-föl kellett járnom a sírok között. K. mellettem volt. Úgy, mint régen. Igen, illett, hogy itt legyen. Egészen friss hantokat is láttam. Meg olvastam a kőbe, betonba, göcsörtös fába vésett neveket. Annyi idegen hangzású, mondtam. Majd a magamét kerestem, közben már majdnem késő lett. Ahhoz, hogy ott álljunk az urna mellett. A hatalmas asszony, ebben a piciny tégelyben, Istenem. A pap krákogott, a kántor részegen énekelt. Mikor mentünk ki, ő jött velünk szembe, a temető kerítésénél találkozunk, csak pár méterre volt innen a kocsmá.

Azt a szál virágot olyan ügyetlenül tettem a sírra. Én, az egyedüli vérrokon. Anyám még gondolni sem mert az útra. Nem lehet. A nagy család. És most semmi.

A másik nagynéném már nem is tudott magáról. Minden olyan gyorsan ment. Nem vérrokon, de mégis. A Duna mentén sétáltam a fiával. Lucskos, sárgás föld és hideg. Akkor már tudtam, amit talán most már nem is igazán. A másik parton erdők voltak. És kisebb szakadékféleségek. Nyáron arra megyünk, oda, mondta, senki se járt ott, szép, hűvös, napos, amit akarsz, elképzelttem, tanyát verünk, és nézzük a fodrozódó, csillogó vizet. Azonban világos volt, úgysem lehet. Messziről csongetés, kolompálás hallatszott, a fagyaltos, mondta, de hát kinek volt kedve édeset nyalni. Még ha só lenne, talán. A temetésre nem hívtak. Ez a legintimebb dolog, mondta. Nem volt alkalmam nézni a neveket, a lelkek salétromát.

A Duna gyorsan folyt. Vitte az ágas-bogas fákat. Már akkor javában tavasz volt.

Azok az Atlaszok is olyan váratlanul bukkantak fel. De mintha már lelkem legmélyén ugrásra készültek volna. Így tűnik most, ha tényleg akarom.

Mielőtt elutaztam, le, délre, a városba, veszekednem kellett. Ütni mély sebeket. Ha már én ilyen vagyok. Teljesen átlukasztatva. Apám az

állomáson várt. Sötétben. Én meg sötétben láttam mindent. Ne tapogatózz, mondta, és milyen igaza volt.

Anyáméknál a kisszobában. És ha fölriadtam, nem tudtam, hol vagyok. Csak fal. Mindenütt.

Elmentem a régi lakás előtt. Többször is. Valamit akartam. Bámultam föl a szűnyoghálós ablakokra. Igen, hátha valaki kinéz. De süket csend volt. Csak szemérmesen hullott a vakolat.

Az utcákon egyedül mentem. Szívemben Csikágó van, mondom, ha valaki kérdez. És akkor meg is állítottak oly sokan. Hallgattam persze. Tudhattam volna. Előre. Mint oly sok minden mást is.

A könyvesbolt kirakatában babák és toalettpapír. Odébb mintha porszívót is látnék.

Mirko azonban még tartja magát a Napredakban. Olyan nyugodt és szemüveges ez a férfi. És hát könyvei is vannak. Kérdez és felelek. Sört hoz, majd pálinkát. Itt lépnek fel a költők, mondja, továbbra is, akár-mikor, ha akarod . . .

Igen, ha akarom, nyakig a tavaszban, Sandra a Gustavba hív, én a nagybátyja vagyok, ő fekete, egészen fiatal lány, kávé kér, majd sört, ami rossz, itt szoktunk lenni, mondja, én is szoktam volt, felelem, éjfél előtt és után, jókedvvel, szomorúan, attól függ, ki gondolt még akkor arra, Csikágó is van, létezik, Sandra fel akar jönni hozzám, igen, az európai városba, az otthonodba, hazádba, mondja, az orromba kell egy kicsi ékszer, valami egészen finom, csillogó, alig észrevehető, oké, mondom, hát persze, és akkor majd sétálni megyünk, már tervezem, mit is mutatok meg neki, a Vár, a folyó, a nagyszerű parkok, képek, filmek és hát Olivér, őt meg kell ismernie, esetleg Lacit is, akik majd újból megkérdezik, és *ott?*, de Sandrát ez nem érdekli, ő *itt* van, én így képzelem el, ilyen idősen K. már a feleségem volt, hullámszik a Duna, sárga, barna, akkor is tavasz lesz, kedves Sandra, igen, nyakig a virágban, frissben, remélem, a galériám addigra meglesz, ő fönt, én lent, de olyan mindegy, nem tudom, hogyan fogadja a függőfolyosókat, a meredek lépcsőt, Csikágó zenészeit, de nem lehet baj, miért is lenne, lehet, hogy a tavakhoz is kimegyünk, nézni az apró, könnyű hullámokat, képzelődni tán, hisz számára is messzi a tenger, mind messzibb, távolibb, a só, az illat, majd kell egy kis pénz is, szórakozás, meg egy-két cucc, de hát ezért vagyok itt, ezért is tán. Tudom, hogy cigarettázik, elég sokat, és Bukowskit olvas, ide is adta a legújabb kötetét, amit én még nem olvastam, mikor is írhatta, tán csak nem a halála után, itt van a táskámban, forgatnom kellene, már csak a nyelv miatt, mikor elköszöntem tőle,

a szemében mintha saját árnyékomat véltem volna fölfedezni, ne hallucinálj, mondtam magamnak, így is elég minden.

Otthon az íróasztalomon egy fehér cetli. Semmi sem változott. Ugyan, miért is kellene.

Hajni jön újból, de már nem a havasokról mesél.

Lassan itt a születésnapom. A csarnokban kezdem (hogymilyen szép is most, egészen mediterrán), másnap reggel még folytatom. Régi lemezek a lemezjátszón. De hisz tavasz volt már télen is, súgja a lány a fülemben. Ez az obszessió.

És csak nézek a szivacsról fölfelé. A magasan imbolygó plafonra, akárha valami hajópalló volna, a pirinyó, kör alakú ablakokat keresem, a fehér rámát, a maszatos üveget, igen, kajütben is lehetnék akár, nem, úgymint aludni fogok, mélyen, mint bűvárok tennék, ha lehetne, és majd jön a délután, az este, harsognak autók, trolik, a lakás üres lesz és csendes, árnyékok ülik meg a falat. Az órát keresem. Hisz tavasz van, ugyan, ugyan minnek.